

Landbruget 1892.

Efter den Række tarvelige eller daarlige Aar, som navnlig sidste Halvdel af Firserne bragte, og som dannede en saa grel Modsætning til den glimrende Periode i Tre-serne og Halvfjerdserne med jævnlig rig Høst og med høje Korn- og Produktpriser, har Marken i de sidste 3 Aar atter ydet et i det Hele taget godt Udbytte, der endog for det sidste Aar, 1892, maa kaldes særdeles godt for de fleste Afgrøders Vedkommende; thi var der end, som snart skal paavises, enkelte Led af Afgrøden, der ikke fortjene en saa god Betegnelse, og var der end enkelte Egne, hvor det samlede Udbytte maa nøjes med Betegnelsen om »et ret godt Middelaar«, saa blev der paa den anden Side i mange Egne bjerget en saa god Afgrøde baade til Fold og Fyld, baade til Kvantitet og Kvalitet, at den næppe i Mands Minde har været bedre. Naar det da desuagtet ikke kan skjules, at der hviler et vist Tryk over vort Landbrug, om end langt mindre end over vore Nabolandes, særlig i Syd og Vest, saa hidrører dette mindre, saaledes som for nogle Aar siden, fra presserende økonomiske Vanskeligheder, men derimod skyldes det alle de Kalamiteter af forskjellig Art, der i de sidste Aar dels have meldt sig, dels true med at melde sig, saasom meget lave Kornpriser, smaa Kvægpriser og faldende Hestepriser, stærkt stigende Skatter, Afgifter og Lønninger, stedse vanskeligere Arbejderforhold, Lukningen af Englands-Markedet for vort Kvæg, Usikkerheden overfor Tyskland med dets lunefulde

Toldpolitik dikteret af agrarpolitiske Hensyn, Mund- og Klovsygens uforklarlige og springende Optræden her i Landet, oversøiske Landes (Amerikas, Australiens og Ny Zealands) stedse kraftigere og mere nærgaaende Konkurrence paa Verdensmarkedet osv. Det er derfor mindre Situationen i selve Øjeblikket, end Frygten for de nævnte Momenter mer eller mindre skjæbnesvangre Indflydelse paa Fremtiden, der nu bereder den danske Landmand alvorlige Timer. Thi vel ser man noget mere fortrøstningsfuldt paa Stillingen end for nogle Aar siden, dels fordi man ved forstandige Begrænsninger har søgt at faa bedre Balance mellem Udgift og Indtægt, dels fordi de sidste gode Aar have hjulpet til at klare en Del af de mest trykkende Gjældsposter, dels fordi man haaber paa, at den bedre Høst i de sidste Aar ikke blot skyldes et gunstigt Vejrlig, men ogsaa Jordens bedre Behandling og Gjødskning; — og vel gaa vi fra det gamle ind i det nye Aar med gode Beholdninger i Lade og paa Stænge af smukt Korn, vel bjerget og sundt Halm- og Høfoder, med gode Vintersædsmarker og Kløvermarker, med godt vinterlagte Vaarsædsmarker, med respektable Smørpriser, naar Hensyn tages til Kraftfoderets Pris, og med meget høje Svine- og Flæskepriser; og vel maa det derfor ogsaa siges, at Stemningen blandt Landmændene er noget tryggere end for 3—4 Aar siden, da Afgrøden svigtede, og Gjældsbelastningen og Gjældsforrentningen trykkede haardere; men dog er Situationen ingenlunde lys, dog ere Diskussionerne sjælden baarne af en tillidsfuld Frejdighed, men man seer med en vis Ængstelighed ud mod Fremtiden og hvad den vil bringe, og Budskabene, der komme til os fra fremmede Lande, ere jo langt fra trøstefulde.

Imidlertid, det danske Landbrug er med sin gode Ejendomsfordeling saa sundt i sin Kjerne, og der arbejdes med en saa respektabel Ihærdighed, Kraft og fornuftig Sparsommelighed, at meget faa Lande have saa gode Vilkaar til at møde de Farer, der true, og til at bøje og læmpe sig efter samt samtidig overvinde de Vanskelig-

heder, Fremtiden muligvis vil føre med sig. De senere Aar have desuden noksom viist, at den Ro, som det er ønskeligt at bevare i bevægede Tider i en saa kompliceret Virksomhed som Landbruget, og som vor Landbostand har Ord for at sidde inde med, dog er parret med en vis Bevægelighed og Foretagsomhed, der ikke kan undværes, naar man ikke skal lade sig overmande af de Omskiftelser, som nye Opfindelser, nye Landes Indtræden paa Verdensmarkedet og gjærende Samfundstilstande saa let føre med sig, — og i denne Erfaring ligger Forjættelsen om at ogsaa kommende Uvejr skulle besejres.

Inden vi imidlertid nærmere omtale disse Vanskeligheder for vort Landbrugs rolige Trivsel, som dels have mældt sig, dels dæmre i den nærmeste Fremtid, skulle vi i Lighed med tidligere gjøre Rede for selve Aargangens Forløb, for Vejrforholdene, for Afgrøden fra Ager og Eng, af Korn og Foder, for Husdyrholdet, Mejeribruget osv. De herhenhørende Enkeltheder ville findes udførlig omtalte dels i de samlede og sammenarbejdede Beretninger i dette Hefte fra d'Hrr. *K. Hansen, Appel, Jensen, Bøggild, Willaume-Jantzen, Dencker og Reck* og dels i de fyldige Lokalberetninger, som Tidsskriftets Korrespondenter have havt den Godhed at sende os; men for en almindelig Oversigts Skyld skal her fremdrages de Hovedtræk, der have givet Aaret dets økonomiske Præg.

Vejrliget var i sin store Helhed gunstigt og beredte ikke Vanskeligheder af nogen betydelig Art. Det eneste, der i saa Henseende fortjener at nævnes, var at Rugens Drætid var mindre heldig, at Sommeren og Oktober var vel kølige for Runkelroernes gode Væxt, og at den sidste Halvdel af Høsten fik ustadigt Vejr; men ellers begunstigede Vejrliget Afgrødens Udvikling til de fleste Tider; om Efteraaret (1891) gav det saaledes den sildig saaede Vintersæd Kraft ved et mildt Oktobervejr; om Vinteren bevarede det Vintersæd og Kløver uden Bortfrysning eller Opfrysning; om Foraaret gav det en bekvem Sædefure og lod »en kølig Maj varsle om et varmt Logulv«; i Slutningen

af Maj og Begyndelsen af Juni lod det Varme og Væde give det Hele — paa skidne Jorder ganske vist ogsaa Ukrudet — en kraftig Fremvæxt; efter et køligt Vejr i Resten af Juni og første Halvdel af Juli, bragte dennes Slutning og Begyndelsen af August endelig den ønskelige Varme til at modne Kornet smukt og godt. — Udbyttet af Ager og tildels af Eng blev da ogsaa meget godt. Højbjergningen var rigelig især fra Ageren, og det meste bjergedes godt; Vaarsæden (Byg og Havre) gav et stort Udbytte; i nogle Egne (Vestsjælland) var Havren bedst, i de fleste dog Bygget; Hveden gav ogsaa en Del over Middelhøst, medens derimod Rugens Foldudbytte varierede lidt under og over Middel, alt eftersom Blomstringen havde været mere eller mindre heldig. Men alle 4 Hovedkornsorter gave en smuk og vægtig Kjerne og et fyldigt og nærende Straafoder. Bælgsæden led en Del ved Indbjergningen, men gav dog et ret godt Udbytte undtagen Bønnerne, der de fleste Steder led meget af Utøj. Boghveden mislykkedes paa Grund af Sommerens Kølighed. Rodfrugterne trykkedes ogsaa af denne, ligesom ogsaa af Ukrudet, og Roerne ere vel den Del af Afgrøden, der i 1892 forholdsvis kostede mest Arbejde og gav mindst Vederlag derfor; men hvor man ikke gav tabt, fik man dog tilnærmelsesvis en Middelhøst. Af Kartofler bragte Aaret en rig Afgrøde, kun lidet angrebet af Sygdom. Ogsaa for disses Optagning, Vintersædens Lægning, Efteraarsbehandlingen og Gjødningskjørselen var Vejret ret heldigt.

Besætningernes Ernæring har heller ikke beredt særlige Vanskeligheder i Aaret 1892. Aaret begyndte med et stort Foderforraad af Halm og Hø, men da det var noget udvasket og ikke drøjt, gik det med flere Steder, uagtet meget af det lette Korn fra den vaade Høst 1891, der var en simpel Handelsvare, blev opfodret. Da ogsaa Roerne slap vel tidlig op paa mange Steder, bandt man dersteds ud midt i Maj, ellers i sidste Uge af Maj og havde da Resten af Sommeren, med en enkelt lille Und-

tagelse, en rigelig Græsning, hvis Virkning imidlertid for en Del tabtes ved, at det kolde og vaade Vejr jævnlig trykkede Kvæget særlig i Efteraarsmaanederne; og hvor man, følgende gammel Vane, tøvede for længe med at tage Kvæget paa Stald, blev det derfor ogsaa indbundet i mindre godt Huld; men det gode kraftige Hø og Halmfoder og billige Kjærnefoder, der stod til Raadighed efter Høsten 1892 hjalp snart Kvæget til Huld igjen. —

Det er altsaa ikke Naturforholdene og Vejrliget, der have beredt Landmanden Skuffelser i Aaret 1892, men disse knytte sig derimod i føleligt Maal til Udnyttelsen og Omsætningen af Markens Udbytte, og særlig til de lave Priser paa Korn, Kvæg og Heste, medens derimod Smørpriserne have været ret tilfredsstillende og Svinepriserne endog usædvanlig høje. Aaret begyndte med høje Kornpriser: 8 Øre for Hvede, $7\frac{1}{2}$ for Rug og $6\frac{1}{2}$ å 7 for Byg; men den Vare, vi kunde bringe i Markedet, var simpel, uagtet en usædvanlig stor Mængde toges bag fra, og Hovedmassen blev opfodret. Maaned for Maaned sank Kornpriserne; endnu i Sommertiden vare de ret tilfredsstillende, men jo længere vi rykkede ind i Efteraar og Vinter, desto tarveligere ere de blevne, og da Flertallet ikke vilde forsømme Efteraarsarbejderne for at fremme Tærskningen, ligges der nu med store Kornbeholdninger, haabende paa bedre Priser, hvilket Haab dog desværre ikke synes at skulle ske Fyldest, thi ihvorvel den strenge Vinter her som i andre Lande ventelig vil svække Vintersæden og derved rejse Prisen til Foraaret, saa er paa den anden Side Beholdningerne baade i Europas Korndistrikter og særlig i Amerika usædvanlig store. Trods de smukke Varer, den nye Høst frembød, sluttede Aaret dog med Kornpriser af kun $5\frac{1}{2}$ for Hvede, 5 for Rug og knap 5 for Byg, altsaa 20 å 30 % lavere end de Priser, hvormed Aaret begyndte, og til Tider har Korn i Vinter endog næsten været usælgeligt, — Kjøbmændenes Lofter vare fulde, og man kunde enkeltvis forgjæves gaa fra Kjøbmand til Kjøbmand uden at faa Kornet solgt.

Størst Betydning har dette selvfølgelig for de Egne, der skulle drage en Hovedindtægt af Hvede- og Bygsalg, men ogsaa for de andre har det beredt Skuffelser — mindst selvfølgelig for de Forpagtere, der skulle betale deres Afgifter efter Korn.

Kvægpriserne have ogsaa været smaa. Bedst have de holdt sig for Lødekøer, men ere dog ogsaa for disse en Snes Kroner lavere end Aaret forud. For Opdræt og magert Kvæg til Fedning, som er en væsentlig Indtægtskilde for mange jyske Egne, have Priserne været meget lave hele Aaret; de begyndte lave, men sank især i Sommertiden, og ofte maatte man lade sig nøje med 12—14 Øre pr. Pd. levende Vægt eller endog derunder. Dette skulde jo være til Held for Fedningen, naar denne ikke var bygget paa Selvtillæg, men ogsaa for den beredte Aaret ret betydelige Vanskeligheder. Englandsmarkedet, der allerede i 1891 var svagt, lukkedes helt for os, da 3 jyske Kreaturer paa Londonnermarkedet den 4. Februar viste Mund- og Klovsyge; uagtet det saa klart som muligt godtgjordes, at de ikke havde medbragt Sygdommen herfra, men vare blevne smittede i England, lykkedes det dog ikke atter at faa Markedet aabnet; — det lukkedes tvertimod efter kort Tid tillige for de andre europæiske Lande, senere tillige for det kanadiske Kvæg. Heldigvis havde vor Kvægtrafik allerede tidligere for største Delen vendt sig til vor gamle Afsætningsplads, Hamburg, og til de nyere Markeder, som vi havde faaet i Rhinlandene og tildels i Berlin, og Tysklands Kvægsmangel gjorde det til en ret god Aftager, indtil først Koleraen i Hamburg og senere Mund- og Klovsygens Udbrud den 10. Oktober paa Sjælland og derefter enkeltvis spredt paa Fyn og i Jylland beredte store Vanskeligheder og en besværlig Forsendelse af det jyske Kvæg over Esbjerg til Hamburg og Rhinen. Priserne paa Fedekvæg var et Par Øre lavere end Aaret forud og levnede altsaa Federne en Avance paa indkjøbt magert Kvæg af 6—8 Øre, hvilket med de gunstige Foderforhold maa kaldes upaaklageligt; men for de Egne og Bedrifter, hvor

det enten var selvtillagt, eller hvor Udsætterne af Mejeribesætningerne skulde erstattes med Lødekøer, blev Fedningsresultatet ogsaa temmelig trykket, og dette forøgedes ved at Hjemmemarkederne paa Grund af Mund- og Klovsygen standsedes, og den langvarige Isspøring af vore Havne nu i Vintertiden har yderligere vanskeliggjort eller endog helt standset Trafikken og lammet Kjøbeevnen herhjemme, ligesom denne i Tyskland saavel som i England ogsaa er kjendelig svækket ved Industriens og Handelens Stagnation. Priserne ere derfor desværre stadig dalende. — Ogsaa Faarehandelen har, begrundet paa det engelske Indførselsforbud, været hæmmet meget føleligt, thi Tyskland kan i saa Henseende ikke erstatte England, da det selv udfører Faar; og synes det end, at de i Esbjerg begyndte Faareslagtninger for det engelske Marked ville kunne yde nogenlunde tilfredsstillende Priser, saa skal der Tid til, inden en saadan ny Forhandlingsmaade kan erstatte den gamle. — Selv Hestepriserne, der havde været saa gode de foregaaende Aar, saa at Hesteopdræt for mangen en Bedrift var bleven en væsentlig Indtægtskilde, have holdt sig lave den største Del af Aaret og sluttede i Efteraaret omtrent 50 Kr. lavere pr. Stk. end Aaret forud.

Vor Mejeridrift og den dertil væsentlig knyttede Svinefedning have derimod kunnet glæde sig ved ret gode Priser, den sidste endog ved meget høje Priser. Dette gjælder vel ikke for Ostens Vedkommende, da Ostpriserne have været en Del lavere end Aaret forud; men Smørret, der saa afgjørende er Hovedsagen, er i Aarets Løb, naar Overprisens Stigning medtages, bleven betalt med vel omtrent 5 Øre mere end Aaret forud, og har indbragt en forøget Udførselsindtægt af omtrent 1 Mill. Kroner. De meget høje Svinepriser have gjort denne Gren af Landmandens Virksomhed til en af de fordelagtigste i det forløbne Aar og omsat en stor Masse af vort tarvelige Korn fra den vaade Sommer 1891 til en meget ordentlig Pris. Da Svinefedningen stadig tiltager stærkt

og nu repræsenterer en Udførselsværdi af omtrent 45 Mill. Kroner, er det forstaaeligt, at flere Korrespondenter endog nævne den som Aarets lyseste Punkt, og dette gjælder særlig, naar Aaret sammenlignes med de nærmest foregaaende, da Svinepriserne vare lave, men Ostepriserne høje, hvorfor man ogsaa ved Begyndelsen af 1892 søgte at indskrænke Fedningen, saa Smaagrise næsten vare usælgelige; men Flæskepriserens Stigning og Osteprisens Dalen ændrede snart dette Forhold, og inden Aaret sluttedes, betaltes Smaagrise med en usædvanlig høj Pris, ja kunde end ikke erholdes i den Mængde, som Efterspørgslen krævede.

Andetsteds i dette Hefte vil findes en udførlig Redegjørelse for Ud- og Indførselen af Landbrugsprodukter i det forløbne Landbrugsaar, $\frac{1}{10}$ 1891— $\frac{1}{10}$ 1892. En Vurdering af vor Overskudsudførsel skulle vi her tilføje i Lighed med de foregaaende Aar, for derefter at danne os en nogenlunde rigtig Opfattelse af det konstante Udbytte, Aaret 1892 har bragt Landet gennem dets udførte Landbrugsprodukter, og for at kunne anstille en vejledende Bedømmelse skulle vi tillige hidsætte Gjennemsnitsudbyttet af de foregaaende 10 Aar 1881—90. (Se næste Side).

Som det heraf vil sees, have vi trods den gode Høst 1891 ogsaa i 1892 maattet indføre en stor Mængde Korn, ja vi nærme os endog den samme Overskudsindførsel som i de 3 daarlige Høstaar 1887—89, da den var lidt over og under 2 Millioner Tønder. Det er selvfølgelig ikke i Brødkornet (Hvede og Rug) at Indførselen stiger, thi Forbruget heraf er omtrent ens de enkelte Aar, og en god Høst medfører altsaa en mindre Tilførsel af disse; dette viser sig ogsaa af de senere Udførselstabeller, hvoraf sees, at vor Hvedeindførsel kun var den halve mod den almindelige (tillige begrundet i vore Exportsmøllers af Udlandets Toldforhold hæmmede Virksomhed), og at vi endog for første Gang i de sidste 10 Aar have udført mere Rug end vi have

Overskudsuførsel.

	Mængde		Værdi	
	1891—92	Gjennemsnit af foreg. 10 Aar	1891—92	Gjennemsnit af foreg. 10 Aar
	Tdr.	Tdr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Uformalet Korn ÷	1,743042	÷ 1,387222	÷ 19,1	÷ 13,8
Raps- og Oliefrø ÷	198537	÷ 161185	÷ 3,4	÷ 2,7
Oliekager ÷	Mill. Pd. 121,6	Mill. Pd. 89,0	÷ 6,8	÷ 5,0
Klid ÷	172,7	÷ 153,7	÷ 7,8	÷ 6,6
Kunstig Gjød- ning ÷	70,2	÷ 38,4	÷ 2,1	÷ 1,2
Uld ÷	0,4	0,6	÷ 0,3	÷ 0,5
			÷ 39,5	÷ 28,8
Formalet Korn	Tdr. 62310	Tdr. 351685	Mill. Kr. 1,2	Mill. Kr. 6,6
Heste	Stkr. 5390	8143	3,3	5,7
Hornkvæg	93558	88471	16,7	17,2
Kalve	1543	7323	0,05	0,30
Faar	17872	55270	0,4	1,3
Svin	199731	184454	15,0	12,8
Kjød	Mill. Pd. 2,1	0,06	0,5	0 002
Flæsk	71 4	35,4	30,7	14,9
Smør	69,1	39,9	69,1	36,0
Æg	Mill. Sn. 7,1	Mill. Sn. 4,2	7,1	4,0
			144,05	98,8
			Værdien af Udførselsoverskuddet 104,05	70,0

indført; i de daarlige Høstaar (1887—89) havde vi en Overskudsindførsel af over 1 Mill. Tdr. Rug, i 1892 derimod en Overskudsudførsel af omtrent 22,000 Tdr. Selvfølgelig bidrog det russiske Kornudførselsforbud væsentlig hertil, idet de forholdsvis høje Rugpriser ifjor Vinter indbød Landmændene til at faa deres Rug ombyttet med billigere Foderkorn, naar blot Rugen, der var mere end almindelig slet høstet, nogenlunde kunde passere som Handelsvare. Ogsaa for Rugens Vedkommende har vort Exportmøllereri været haardt trykket af den svenske Told, af de toldbegunstigede tyske Exportmøller og af den vældige

Konkurrence, som det amerikanske Mølleri med sin lette Adgang til fortrinlig og billig Hvede har kunnet byde Europa, og som ikke blot har kastet vort Hvedemel ud af det engelske Marked, hvor det dog for en halv Snes Aar siden fandt en ret god Afsætning, men endog har kastet betydelige Mængder Hvedemel (5 Mill. Pd.) ind paa vort eget Marked. Vore Dampmøller, der i første Halvdel af Firserne endnu sendte over 100 Mill. Pd. Hvedemel og Rugmel ud af Landet, dels af vor egen Produktion, dels af indført Korn, hvis Klidaffald etc. da blev herhjemme, ere efterhaanden lammede mere og mere og have i det forløbne Aar end ikke kunnet finde Afsætning til Udlandet for mere end en Overskudsudførsel af knap 15 Mill. Pd., Hvedemel, og af Rugmel er der endog indført mere end der er udført. Men at det ogsaa for Landbruget er et føleligt Tab, at vi i vore Møllers stærke Indskrænkning have mistet en stor Kunde lige ved vor egen Dør, og at vi skulle hente baade Mel og Klidaffald fra Udlandet, er indlysende.

Det er dog særlig for Foder- og Brænderikornets Vedkommende, at Udførselen i det forløbne Aar har været saa ringe, Indførselen saa stor. Vor Bygudførsel, der for en halv Snes Aar siden var over en 1 Mill. Tdr., og som da væsentlig gik til England (tildels som Maltbyg), er i jævn Aftagende og naaede sidste Aar ikke $\frac{1}{5}$ Mill. Tdr., der nærmest gik til Norge og Tyskland som Grynbyg, medens England ikke modtog mere end 27,000 Tdr. fra os. Den saaledes ændrede Afsætning i Forbindelse med den forholdsvis ringe Overpris, der i de senere Aar er betalt for virkelig fint Maltbyg, fører da ogsaa Produktionen mere og mere i Retning af Gryn- og Foderbyg, med dens større Foldudbytte. — Af Havre var Indførselen i 1891—92 ret betydelig, særlig fra Sverrig, der tilførte os 268,000 Tdr. Prisen paa Havre har vedblivende været forholdsvis høj; og holder den sig, kan der være Grund til at skænke Havredyrkningen mere Opmærksomhed end hidtil, selv om

denne ikke ved Told vil blive beskyttet mod den svenske raa Brudjords billige Produktion.

Men Hovedvægten i vor Kornomsætning med Udlandet ligger nu hos Majs. Omsætningen heri med Udlandet er større end i alt vor eget Korn tilsammen. Forbruget er steget enormt i det forløbne Aar, vel væsentlig paa Grund af de høje Priser paa Rug og Byg ifjor Vinter; vor Overskudsindførsel af Majs der, med Undtagelse af et enkelt Aar, har holdt sig ved 3—400,000 Tdr., steg i det forløbne Aar til 1,324,746 Tdr. eller udgjorde næsten 80 % af hele vor Indførsel og var over 200,000 Tdr. større end hele vor Udførsel af Hvede, Rug, Byg og øvrige Kornsorter. Selvfølgelig maa Landbruget være tilfreds med gennem Majs at kunne skaffe sig en billig og god Erstatning, naar vor eget Korn med Fordel kan sælges ud af Landet, men anderledes burde det stille sig overfor den Mængde Majs, dergaaer i Brænderierne, der nu næsten alle ere indrettede paa den billige Majsbrænding og kaste Vrag paa det simple Korn, hvoraf vi altid, særlig i jydsk Moser og Hedekjær, avle en Del, og som nu, da vi fra 1ste April 1892 have faaet Udbyttebeskatningen, med Fordel vilde kunne benyttes af Brænderierne, naar disse ikke havde en saa let og toldfri Adgang til den billig producerede amerikanske Majs.

Forbruget af andre Føderstoffer stiller sig for de sidste 4 Aar saaledes, udtrykt gennem Overskudsindførselen.

	Klid.	Oliekager.	Oliefrø til Presning.
	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Tdr.
1888—89	212	135	187,844
1889—90	239	124	186,262
1890—91	162	158	204,657
1891—92	173	122	198,537

Den mindre Indførsel af Oliekager i det sidste Aar dækkes væsentlig af vore egne Oliemøllers lidt forøgede

Virksomhed; men derimod er den mindre Indførsel af Klid meget betegnende, særlig naar bemærkes, at Hjemmeproduktionen af Klid ogsaa er aftaget stærkt i det sidste Par Aar — vel omtrent en halv Snes Mill. Pd. Det mindre Forbrug af Klid og Oliekager er langt mere end dækket ved det forøgede Majsforbrug og Benyttelsen af eget Korn.

Det er i Udførselen af Dyr og dyriske Produkter, at Lyspunkterne for vor Handelsomsætning og økonomiske Balance maa søges. Det gjælder dog ikke for Hestenes Vedkommende, thi er Overskudsindførselen end lidt større i det sidste end i det næstsidste Aar, saa er den dog ikke halv saa stor som Gjennemsnittet af de 5 Aar 1885—90. Dette skyldes navnlig det stigende Forbrug af smaa og lette Heste fra Sverrig, Rusland, Tyskland og Norge, hvoraf der i det forløbne Aar indførtes 7617 Stkr., mens Gjennemsnittet af de foregaaende 10 Aar var 5472; og dette stigende Forbrug skyldes vel atter dels en Ombytning af Studekjørsel med Hestekjørsel, dels en Forøgelse af Smaakjøernes Klasse, Mælkekjørsel, let Bykjørsel, Huslodder osv. Næsten alle vore Heste gaa over Landgrænsen Syd paa; England fik ifjor 189, og Sverrig, der før har været Kjøbere af vore Heste, fik, formedelst Tolden — 1, — samtidig med at det hos os fandt Afsætning for over 4000 Stkr. — Kvægudførselen, der efter det engelske Forbud d. 4. Februar, udelukkende gik Syd paa, har været lidt større end almindelig, men paa Grund af de svage Priser ikke hjembragt saa meget, selv om vor Overskudsudførsel af de 2 Mill. Pd. Kjød medtages; og Kalveudførselen, der for 2 Aar siden nærmede sig til 20,000 Stkr., er efter Englands Lukning sunket ned til 2700, Overskudsudførselen endog kun til godt 1500. — Faareudførselen udgjorde i det forløbne Aar kun $\frac{1}{3}$ af Gjennemsnittet af de foregaaende 10 Aar, dels paa Grund af Faarebestandens Aftagen, dels og navnlig fordi vort egentlige Faaremarked, England, ogsaa blev lukket for os. Bestræbelserne for at finde et nyt Marked i Nordfrankrig ere ikke hidtil lykkedes, og ved Siden af Forsendelsen af slagtede Faar til

England ere vi nærmest henviste til Kjøbenhavns Markedet, der ofte er ret godt baade for Faar og Lam, hvoraf Svenskerne profitere ved at oversende 15 - 22000 Stkr. aarlig, altsaa ligesaa mange som hele vor Overskudsudførelsel ifjor.

Vor Svine- og Flæskeudførelsel har været meget betydelig i det forløbne Aar, og nedenstaaende Sammenstilling af Overskudsudførelsen i de sidste 16 Aar viser klart dels Svingningerne, som vor Udelukkelse fra Hamburgmarkedet 1887 og dettes Gjenaabning 1890 foranledigede, dels den stærke Stigning Aar for Aar af vor Baconafsætning i England, saa at Danmark nu næst Amerika bidrager mere end noget andet Land, selv Irland, ja mere end alle Europas øvrige Lande tilsammen til Storbritanniens Forsyning dermed:

	Svin.		Flæsk.
1886—87	249132 Stkr.		32 Mill. Pd.
1887—88	60377 -		60 - -
1888—89	21530 -		65 - -
1889—90	64737 -		57 - -
1890—91	196087 -		53 - -
1891—92	199731 -		71 - -

Vi udføre nu altsaa mere Bacon til England end i de Aar, vi ikke kunde føre vore Svin til Hamburg, uagtet der nu gaar 200,000 Svin denne Vej. Man antager, at der ifjor er slagtet 700,000 Stkr. Svin mod 550,000 Aaret forud, saa at Danmarks samlede Export af slagtede og uslagtede Svin 1891—92 skulde beløbe sig til 900,000 Stkr. Da nu ogsaa Priserne have været høje næsten hele Aaret igjennem, saa at »The grocer« angiver Prisen paa dansk Sideflæsk i 1992 til $12\frac{1}{2}$ % højere end i 1891, har denne Gren af vor Produktion indbragt Landet over 45 Mill. Kroner — mere end al vor øvrige Landbedrift tilsammen, Smørret undtaget, og 33 % mere end Aaret forud.

Smørudførelsen, der synes at have kulmineret

ved en Overskudsudførsel af omtr. 70 Mill. Pd., er vel $1\frac{1}{2}$ Mill. Pd. mindre end Aaret forud, men maa dog antages paa Grund af de højere Priser at have indbragt Landet omtr. 1 Mill. Kroner mere end Aaret forud.

Æggeudførselen er derimod i stadig og stærk Stigning. Overskudsudførselen, der for 10 Aar siden omtrent var 2 Mill. Snese, har i de sidste 5 Aar været:

1887—88	—	4,269,565	Mill.	Snese
1888—89	—	4,854,891	-	-
1889—90	—	5,778,678	-	-
1890—91	—	6,275,848	-	-
1891—92	—	7,146,797	-	-

Og som næsten alle Lokalberetningerne i dette Hefte meddele, bredes og fæstnes Sansen for et godt Hønsehold Aar for Aar hos alle Jordbrugere, særlig hos de mindre.

Efter saaledes at have viist Aargangens Forløb og dens Udbytte, hvoraf det fremgaar, at Aaret 1892, trods dets lave Korn- og Kvægpriser, maa betegnes som et godt Aar, skulle vi nu vende tilbage til nærmere at omtale nogle af de Kalamiteter, der dels have ramt vort Landbrug i det forløbne Aar, dels lejre sig over det nye Aar, samt nogle af de Spørgsmaal, der stærkest beskæftige Landmændene.

Det er allerede lejlighedsvis omtalt, at der paa Grund af en ubevislig og sikkert uberettiget Beskyldning for at vi skulde have bragt Mund- og Klovsygen til England med en Ladning fra Esbjerg d. 28 Januar, blev udstedt Forbud mod Indførsel herfra af Kvæg og Faar d. 4 Februar; at dette Forbud noget senere fik Almengyldighed overfor andre Lande; at Haabet om at faa det hævet fik et alvorligt Knæk, da der senere paa Aaret viste sig Mund- og Klovsyge herhjemme; at vi derfor næppe for det første ville kunne benytte det engelske Marked uden for slagtede Kreaturer; at et nogenlunde tilfredsstillende Forsøg i saa Henseende er gjort med Faar, og at der forberedes Forsøg ogsaa med Slagtning af Hornkvæg. Ligeledes er om-

talt de store Ulemper for vor Kvægtrafik, der fulgte af Mund- og Klovsygens uforstaaelige Optræden paa Sælland d. 10de Oktober, dels Afspærring af Distrikter, dels Lukning af de hjemlige Markeder i alle de Egne, hvor Sygdommen, stadig springende, optraadte, og dels det d. 12te Novbr. af Overpræsidenten i Slesvig og Holsten udstedte Forbud mod Gjennemførsel af Drøvtyggere og Svin ad Jernvejen fra Jylland til Hamburg. Om dette Forbud end særlig vil blive alvorligt, hvis det opretholdes til Foraaet, naar de jyske (vestjyske) Landmænd pleje at finde Af sætning for deres Staldkvæg til Marsken, saa bereder det dog ogsaa nu store Vanskeligheder og Tab, da Fedestaldene i Jylland ere stærkt fyldte, og meget Kvæg er tjenligt til Afgang. Jyderne have derfor ogsaa dels selv iværksat en Dampskibsforbindelse fra Aalborg over Frederikshavn til Hamburg og dels formaaet det forenede Dampskibsselskab til midlertidig at optage en Route Esbjerg—Hamburg, som bliver stærkt benyttet (1500—2000 om Ugen), — men ikke uden en vis Fare, da Opstaldningsvilkaarene i Esbjerg ere meget primitive.

Derimod maa det her være paa sin Plads lidt udførligere at omtale den svigtende Kjøbeevne paa Verdensmarkedet, de derfor dalende Priser og den forøgede Konkurrence paa Smørmarkedet, hvormed vi trues fra oversøiske Lande. En Beretning af Konsulent Faber giver gode Bidrag til Bedømmelsen heraf. Han har opgjort for de sidste 5 Aar Antallet af Arbejdsløse i de engelske »Trades Unions«, der omfatter Hovedmassen af Englands bedste Arbejdere, Kjøbere af vort Smør, Flæsk og Æg, og det viser sig da, at i Gjennemsnit af Aarets 12 Maaneder, var der blandt disse i Aaret

1888	—	5,4 %	Arbejdsløse
1889	—	2,2	—
1890	—	2,1	—
1891	—	2,3	—
1892	—	5,8	—

Og om den forøgede Konkurrence skriver Hr. Faber for Flæskemarkedets Vedkommende, at de høje Priser føre Engelskmænd og Irlændere til atter at lægge forøget Vægt paa Svineholdet, hvorfor en dermed følgende Nedgang i Priserne maa imødeses, og om Konkurrencen paa Smørmarkedet udtaler han følgende: Vel er Irlands Produktion vistnok kun langsomt opadgaaende, men dog stærkt følt om Sommeren, og vel er der ingen Grund til at frygte en Konkurrence derfra om Vinteren, men derimod ere Tilførslerne fra Australien stegne ret stærkt og naa for Aaret 1892 op til c. 10 pCt. af Indførslen fra Danmark til England, hvilket, da de samle sig paa 5 à 6 Maaneder, gjør dem ret følelige.

Indførselen af Smør til England fra de australske Kolonier og New Zealand var i Cwts:

	Victoria	New South Wales	South Australia	New Zealand
1888	2,632	6,770	—	15,797
1889	1,459	675	—	13,595
1890	8,689	6,895	349	24,318
1891	20,033	5,456	282	28,647
1892	47,593	5,491	—	34,216

Det er altsaa kun Tilførslerne fra Victoria og New Zealand, der ere i Stigning; men for Victorias Vedkommende er dette frembragt kunstigt ved en meget høj Udførselspræmie, nemlig 3 Pence pr. Q Smør, som i London opnaaer mindst 1 Sh., altsaa c. 25% af Salgsværdien, og noget mindre for de mindre gode Varer. At en saa enorm Subvention kan frembringe en Udførsel i Løbet af nogle Aar er ikke mærkeligt; men nu er Præmien reduceret til det Halve og skal bortfalde næste Aar, og det vil da vise sig, om Mælkerivæsenet dersteds er saa befæstet, at det fremdeles kan konkurrere paa Londons Marked, hvor Kvaliteten iaar siges at være falden mindre godt ud. Den jævnt, men stadig og uden kunstig Hjælp stigende Udførsel fra New Zealand synes paa en Maade mere truende. I December 1892 tilførte Australien det engelske Marked

20772 Cwts eller omtr. $\frac{1}{3}$ af den samtlige Tilførsel fra Danmark, og dette har rimeligvis været væsentlig medvirkende til Nedgangen i Smørpriserne inden Udgangen af 1892. — Midlerne herimod maa absolut søges i en Forbedring af Kvaliteten; thi selv om det lykkes at finde en fordelagtig Plads for det bedste af vort Smør i Paris, hvorpaa der i Vinter arbejdes af Konsulent Faber, og hvortil der paa Finantsloven for 1893—94 ventelig stilles 10,000 Kr. til Raadighed, saa vil det dog kun være forholdsviis smaa Partier, der kunne finde Plads dersteds. Mere vilde det nytte, om vi i et større Maal end hidtil kunde tage Del i de oversøiske Landes Forsyning med Pakkesmør, men en »unfair« Konkurrence paa disse Pladser synes snarere at trænge os tilbage.

Paa Tidsskriftets Spørgsmaal »om Landbrugets Udgifter (Skatter, Afgifter, Lønninger etc.) ere i en saadan Væxt, at det følelig indvirker paa Landbrugets Forrentningsevne« have vi, som Lokalberetningerne vise, modtaget ret fyldige Besvarelser. Af disse fremgaar det da, at om man end endnu heldigvis kan besvare Spørgsmaalet benægtende, og at Stigningen paa disse Konti endnu næppe driver Folk fra Gaardene, saa er man dog betænkelig, overfor en yderligere Forøgelse. Trykket føles iøvrigt mindst paa Bøndergaardene, hvor Evner, Anlæg og Vilkaar til at foretage Indskrænkninger absolut er størst, men derimod mere paa Gaarde af Middelstørrelse og større Gaarde, hvor en Reduktion af Arbejdskraften vanskelig lader sig iværksætte, og hvor Formue- og Lejligheds-skatten ofte er sat for højt. Medens Kommune-Skatten i nogle Egne kun er stegen lidt, til 12—15 Kr. pr. Td. Hartkorn, saa opgives den derimod ikke blot for Kjøbenhavns-egnen, men selv for de fjerneste jyske Egne at være stegen meget stærkt. I Thy er den saaledes i de sidste 20 Aar stegen fra knap 10 Kr. pr. Td. Hartkorn til 25 à 35 og endog 40 Kr., og det uagtet der lignedes $\frac{1}{3}$ paa Formue og Lejlighed. Fra Jyllands Midte, Syd for Viborg, angives den at være stegen fra 6 Kr. pr. Td. Hartkorn før 1848

til 51 Kr. i det forløbne Aar. Fra Sydsjælland mældes om en Stigning af Kommuneskatten fra 1885 af 134%. Endnu skal fremdrages en Opgivelse fra Langeland om, at medens Skatter og Folkeløn paa en Gaard paa 27 Tdr. Hartkorn i Gjennemsnit af 1877—84 med de højere Kornpriser dækkedes af 373 Tdr. Korn, saa medgik der ifjor 572 Tdr. til at dække de samme Udgiftsposter. Der gaar derfor et almindeligt Krav gennem alle Kommuners Skatteydere om Varsomhed med Udgifter, og det er ogsaa lykkedes enkelte Sogneraad iaar at foretage saadanne Begrænsninger, at den ifjor ved Alderdomslovens Ikrafttræden overalt stærkt stegne Kommuneskat atter er bleven lidt nedsat; men en Reduktion frembyder altid store Vanskeligheder, og baade til Skolevæsen og Vejevæsen, to af de væsentligste Udgiftsposter, er der vel snarere Udsigt til Stigning end Nedsættelse i den kommende Tid.

Angaaende Lønningerne have vi ved velvillig Imødekommen faaet samlet et meget betydeligt Materiale (flere Hundrede Opgivelser) fra alle Landets Egne, som det imidlertid er for vidtløftig her at fremdrage udførligt. Vi skulle derfor indskrænke os til at meddele, at Gjennemsnitslønnen for hele Landet nu for Tiden er for

	Vinter	Sommer	Høst
En Daglejer paa egen Kost pr. Dag	1,27 Øre	1,98 Øre	2,27 Øre.
Do. paa Husbondens Kost do.	0,68 —	1,23 —	1,59 —
			Aaret
En fuldvoxen Karl, samlet Løn	63,9 Kr.	143,9 Kr.	205,6 Kr.
En Røgter —	—	—	207,8 —
En Malkepige —	50,0 —	68,5 —	112,2 —
En indvendig Pige —	44,8 —	63,8 —	104,2 —

Højest er Lønnen paa Fyen og i Vestjylland, navnlig i Ribe Amt, samt i Slesvig og lavest i Hjørring, Aalborg og Thisted Amter, — Forskjellen herimellem er ved en fuldvoxen Karls Aarsløn omtrent 40—60 Kr. — Desværre savnes Oplysninger fra tidligere Tider om Lønningerne for hele Landets Vedkommende, saa en Sammenligning kun kan finde Sted for nogle enkelte Landsdele. Af disse skulle vi fremdrage Fyen, hvor Aarslønnen var til

	en fuldvoxen Karl	en fuldvoxen Pige
1872	140 Kr.	75 Kr.
1883	170 —	110 —
1893	223 —	114 —

Dette viser for Karlens Vedkommende en Stigning af 20 á 30% i de sidste 10 Aar, hvilket ogsaa stemmer med de Opgørelser, der findes meddelte i efterstaaende Lokalberetninger.

For Daglejernes Vedkommende kan der derimod drages Sammenligning længere tilbage, og naar man her, som af Prof. Falbe-Hansen foreslaaet, omsætter Lønnen til »Tdr. Rug« som Udtryk for samtlige Livsforbrødenheder, saa faaer man et ret klart Billede af hvor stærkt Daglejernes Fortjeneste er stegen, særlig i de sidste 10 Aar, i hvilke desuden Prisen ikke blot paa Brødkornet (Rug og Byg), men ogsaa paa Smør, Fedt, Margarine, Sukker, Petroleum og Brændsel er falden betydelig. En Daglejer paa egen Kost fik saaledes:

	Dagløn	Aarsløn	der svarer til
1819—39	43 Øre	143 Kr.	21 Tdr. Rug.
1839—49	66 —	218 —	24 —
1851	76 —	253 —	25 —
1871	103 —	340 —	25 —
1883	129 —	425 —	31 —
1888	134 —	443 —	45 —
1893	172 —	517 —	53 —

At denne Lønningsstigning saavel for Karle og Piger som for Daglejere er følelig i enhver Bedrift er selvfølgelig, og det taales ikke godt, at den stiger synderlig højere; men ligesom den gamle Regel: »Den bedste Ko passer som Løn for den bedste Karl« endnu saa temmelig skeer Fyldest, er det hellerikke herover, at Landmændene nærmest beklage sig, men derimod dels for flere Egnes Vedkommende over 1) Vanskeligheden ved at faa den nødvendige Arbejdskraft, og dels saa at sige for hele Landets Vedkommende over 2) den Mangel paa Pligtfølelse.

Samvittighedsfuldhed, Troskab og Omhu for de betroede Dyr, Redskaber, Materiel osv., som mere og mere breder sig blandt Arbejderne.

Hvad det første af disse Punkter, Bristen paa Arbejdskraft angaar, saa lyde Beretningen herom meget ulige, og Flertallet synes endog at være af den Anskuelse, at der forefindes tilstrækkelig Arbejdskraft, naar man blot vil sørge for stadigt Arbejde; men naar man kun byder Daglejerne fast Arbejde 8—9—10 Maaneder af Aaret, saa kan man ikke undre sig over, at der avles Misnøje, og at Arbejderne ikke føle sig knyttede til Husbond eller Sted. Dette er ventelig kun Tilfældet de færreste Steder, men naar fra flere Sider peges paa, at det nyere Agerbrug, med dets store Roemarker eller Sukkeroe- og Kartoffelmarker og med Fordringen om en ordentlig Efteraarsbehandling af Jorden, kræver en særlig stor Arbejdsstyrke hertil i Efter-sommeren lige op til November, saa er det noget mistrøstende, naar man i samme Tidsrum seer Damptærskværkerne, fulgt af en Flok løse og ofte mislige Arbejdere, drage fra Gaard til Gaard, og i Efteraarets travleste Tid besørge det Arbejde — ofte til stort Fouragetab —, som skulde have givet Gaardens faste Daglejere en væsentlig Del af deres Vinterbeskæftigelse. Som man vil se af Beretningerne rettes denne Anke ikke blot, ja end ikke fortrinsvis mod de større Gaarde, men navnlig mod Bøndergaardene i flere f. Ex. fynske Egne, og det i Vestjylland brugte Palliativ, at den samme Husmand tjener 2—3 Bønder og gjøre 2—3 Ugedage hos hver, synes ikke at være benyttet almindelig. — Naar der bortset herfra og sikkert med Rette i enkelte Beretninger klages over Mangel paa Daglejere, da skyldes det, saa vidt man kan se, dels at Forbruget nu er voxet, — thi alle Huse paa Landet ere jo som forhen beboede og trods deres Forøgelse er der næsten overalt stærk Rivt om en ledig Lejlighed, — dels at en Del af Husmændene nu finde et betydelig forøget Arbejde i deres egen lille forbedrede Bedrift, og dels at nogle, næppe mange, af de gifte Folk drage til Byerne; og forholder

det sig med disse, som Korrespondenten fra Hobroegnen siger, at mens det er de dygtige gifte Arbejdere, der søge at bryde sig Vej paa en Hedelod og under store Afsavn og slidende Arbejde søge at bevare Selvstændigheden og Haabet om engang at skulle eje sit lille Jordbrug gjældfrit, saa er det de blødagtigere og mindre gode Husmænd, der drage til Byerne for som Smaahandlere o. lg. at komme lidt nemt til Føden og Fornøjelser og om mulig til Velstand, saa er der næppe nogen Grund til at misunde Byerne denne Tilvæxt.

Derimod lider Landet et føleligt Tab ved at de unge Karle og Piger i saa stort Maal enten udvandre eller drage til Byerne, samt ved at saamange af dem undslaa sig for at tage fast Plads, — Karlene fordi de foretrække løst Arbejde, der sætter dem i Stand til i travle Tider at opnaa en høj Løn, saa at de senere kunne drive og leve af tilfældigt Arbejde, saafremt det betales godt, ellers undslaar man sig; og Pigerne unddrage sig ikke blot i stort Maal alt det sværere Arbejde saasom Malkning, Høstarbejde og andet Markarbejde, som de tidligere have besørget, men forsvinde mere og mere af mange forskellige Grunde af Tjenestepigernes Række. Særlig klages der over Mangel paa Karle og Piger fra Fyen og det midterste Jylland, hvorfra Karlene vandre ud som Uldtøjshandlere i Indland og i Norge eller af de højere Lønninger drages til Fyen eller Slesvig, hvilket ogsaa er Tilfældet med mange af Pigerne, medens andre af disse søge deres Erhverv ved den Mangfoldighed af Strikkemaskiner, der nu ere i Gang i den gamle »Bindeegn«, og hvorved de tjene bedre end ved almindeligt Arbejde. — Det er formedelst denne Brist paa faste ugifte Tjenestefolk, at man mere og mere ændrer Arbejdersystem og gaaer over til udelukkende at have gifte Arbejdere, der enten to i egne eller lejede Huse, eller Husbonden lader opføre Boliger til dem og forsyner dem med Havejord, Mælk, Korn, Faar, Uld, Gris og Brændsel, og paa mangfoldige Gaarde findes ikke andre ugifte Arbejdere end Landvæsenslæringer

og Elever. For Kvindepersonalets Vedkommende er det vanskeligere at finde Erstatning; den tidligere store Tilgang af Mejerskelærlinger er væsentlig standset, og Malkningens Besørgelse volder mangfoldige Steder meget store Vanskeligheder, besørges fortrinsvis af Husmandskoner, undertiden tillige af mandlige Medhjælpere, Røgttere eller halvvoxne Drengene, vordende Mejerister o. lg. Røgterpersonalet er iøvrigt bleven en Del udtyndet ved den nye Alderdomslov.

Den anden Hovedanke mod Arbejderforholdenes Udvikling, som vi foran nævnte, er den Mangel paa Ansvarfølelse, der breder sig mere og mere, og udvasker eller ødelægger helt Begrebet Vederhæftighed og Pligtfølelse. Det er en sørgelig Frugt af Tidsaanden, og bereder enhver brav og samvittighedsfuld Husbonde mere Bekymring og Bryderi end selve Arbejdskraftens Knaphed. Vi skulde mene, at et godt Middel til at modarbejde denne Tilbøjelighed vilde være at føre de unge Tjenestefolk til at være mere husholderiske med egen Løn og med egne Sager, og den Bestræbelse, der nys er kommen til Orde i Aarbuseggen, nemlig at hjælpe de unge Karle og Figer til ved Skiftetid at sætte deres opsparede Løn i en Sparekasse, inden den bortsmuldres, vil kunne have stor Betydning ikke blot for Tyendet selv, men ogsaa for hans Behandling af Husbondens Sager og for hans Forbliven længere Tid i samme Tjeneste. Hvis enhver Husbonde ved Opgjørelserne ved Skiftetiderne istedetfor kontante Penge vilde række Tjenestekarlene en Sparekassebog, hvori Husbonden maanedsvi i Halvaarets Løb havde indsat den af Karlene ikke hævede Maanedsløn, som altsaa ved Skiftetid allerede havde begyndt at drage Renter, da turde dette blive et virksomt Middel til at fastholde og tillige forbedre de unge Tjenestefolk.

Vort Spørgsmaal, om Akkordarbejde vinder mere Indgang, er blevet besvaret meget forskjelligt. I sin store Almindelighed synes det at være Tilfældet, særlig ved Høstarbejdet og i Roemarken; men almindelig klages der

over, dels at Husbonden savner det fortrolige Kjendskab til Arbejdets Bedømmelse, saa at han med Sikkerhed kan give en rimelig Akkord, hvilket ogsaa kan være vanskeligt ved de vexlende Forhold i Mark og Vejrlig, dels at Arbejderen, der modtager Akkorden, ikke vil bruge den som et Middel til forøget Fortjeneste, men til i en kortere Arbejdstid at have samme Fortjeneste som ellers. Om Akkordarbejdet udtaler Tidsskriftets Korrespondent fra Kolind Sund sig paa en saa klar og indsigtfuld Maade, at vi ikke kunne undlade at fremdrage det paa dette Sted:

Akkordarbejdet vinder ikke Terræn, hvortil Grunden dels ligger i Folkenes Ulyst til at arbejde paa Akkord, dels i Mangel paa fornøden Dygtighed hos de Ledende. Der skal nemlig stor Erfaring og praktisk Sans til at sætte Prisen for et foreliggende Arbejde paa en for begge Parter heldig Maade; en for knap Betaling gjør Arbejdsmanden mistrøstig, og en for rigelig har snart til Følge, at Tiden ikke benyttes godt, at baade de første Morgentimer og de sidste Aften do. ikke benyttes. Mange Arbejdsgivere begaa ogsaa den Fejl, at de se surt til, naar en Mand tjener et større Beløb daglig, end man er vant til at betragte som passende, og nogle bruge ogsaa at lade en Del af Arbejdet udføre, før Manden faar at vide, hvad han skal have for det. Hvor forkastelig denne Fremgangsmaade end er, fristes man dog ofte til at anvende den, naar man har med et nyt Arbejde at gjøre, eller særlige Omstændigheder ere forhaanden, idet man først ønsker at se, hvorledes Arbejdet gaar. — Som før berørt er det i en stor Del Tilfælde meget vanskeligt at give en fornuftig Akkord; særlig hvor yngre Forvaltere have det daglige Tilsyn, lykkes det sjælden; og dog er dette den eneste Vej til Opdragelse af en dygtig og flittig Landarbejderstand. At gaa paa Dagløn Aar ud og Aar ind maa være sløvende, især naar Daglønnen er lille, og Udsigten til at avancere i økonomisk Henseende ringe. Da Landbruget ikke kan bære større Driftsudgifter, bliver Opgaven gennem mere og bedre Arbejde af hver Mand at blive sat i Stand til at lade ham tilflyde større

Fortjeneste, saa at det bliver muligt at indskrænke Arbejdernes Antal. At det Arbejde, en Daglejer paa Landet udfører, ikke svarer til hvad han, uden at opslides før Tiden, kan udrette, er sikkert, men det er vanskeligt at lede dette i et bedre Spor.

Om Socialismen end ligesom foregaaende Aar har gjort Forsøg paa at organisere Landarbejderne, dels i Fagforeninger og dels til Striker i Høstens Tid, og om den end her som overalt benytter de sædvanlige Midler: at udsaa Utilfredshed, Misnøje og ondt Sind for derved at avle Ligeegyldighed og Pligtforsømmelse, saa at det gamle Forhold mellem Husbonde og Arbejdere kan blive brudt, — Vilkaaret for at den socialistiske Propaganda skal kunne finde rigtig Tilslutning og Støtte paa Landet, — saa have dog dens Bestræbelser hidtil været temmelig frugtesløse. Dette skyldes først og fremmest de gode Landarbejders sunde Sans, hvorfor det ogsaa altid kun er de daarligste Arbejdere, der løber efter og lade sig fange af de socialistiske Floskler; — det skyldes i ikke mindre Grad de gode Husmandskoner, der ved flere Striker have viist deres afgjorte Sky og Rædsel for at Manden skal lade sig trykke dette tveæggede Sværd i Haanden; — hendes umiddelbare Følelse har stillet hende klart for Øje den Nød og Elendighed over Smaahjemmene, som Landbrugsstrikerne nødvendigvis føre med sig, da Arbejdsgiver og Arbejder paa Landet ere langt mindre frie i deres Bevægelser og afhængige af hinanden end i Byerne, hvorfor baade »Lockout«-er og »Striker« paa Landet dels ere meningsløse, dels hjærteløse; — det skyldes dernæst, at en stor Del af Landarbejderne dels ere, dels haabe paa og arbejde efter at blive Hus- og Jordejere, hvilket uvilkaarlig bringer dem i afgjort Modsætning til en Lære, der i Virkeligheden er Dovenskabens Talsmand og en Fornægter af, at de Goder, man gjennem Flid og Arbejde tilkæmper sig, med Rette tilhører den Arbejdende selv, men derimod »Samfundet«; — vore gode Husmænd have heldigvis altfor megen Respekt for den møjsommelig erhvervede Ejendom

til at de ville laane Øre til slige nedbrydende Theorier; det er kun den vagabonderende Landarbejder, der intet har at miste, som kan slutte Trop med Byernes sørgelig nedbrudte Proletariat; — det skyldes endelig, at den dygtige, arbejdende og jordejende Husmand i Virkeligheden fører en mere betrygget og sorgfri Tilværelse end mange af de omboende Gaardmænd og Herremænd, om hvem der, som før nævnt, har lejret sig betydelige økonomiske Vanskeligheder; — Husmandens Vare, α : hans Arbejde er søgt til stedse stigende Priser; hver Pot Mælk kan han gjennem Andelsmejeriet udbringe til samme Pris som fra den større Gaard, samtidig med at han ganske anderledes er i Stand til at udnytte hver Krog og Plet i sin Have og Jordlod og med smaa Midler tilgodegjøre Koen og Grisen; og endelig seer han, hvis Uheld skulde støde til, sin Fremtid betrygget paa en for ham tilfredsstillende Maade gjennem den senere Tids humane Love og Bestræbelser; — det kan ikke benægtes, at disse ere og ville vedblive at være et kraftigt Vaaben imod Socialismens Udbredelse blandt Landarbejderne.

Om Fremskridtene og Udviklingen af vore Husmandsbrug her i Landet indeholder de modtagne Lokalberetninger saa mange interessante Oplysninger, at vi maa henvise Læserne dertil, og maa — da Stoffet er saa tiltrækkende og tilmed let bliver overvældende — nøjes med her at hidsætte nogle af de væsentligste Punkter. — Meningerne ere meget ulige, om der kan siges at være Trang til flere Huse, og om der til disse foruden Have bør findes en lille Jordlod — 2 à 3 Tdr. Land. Flertallet tager dog Ordet for en Forøgelse af Husenes Antal, og for at de bør have saa megen Jord, at der kan holdes en Ko. I en Beretning fra Bjerre Herred vil man finde den ogsaa andetsteds gjorte Erfaring stadfæstet, at baade Arbejderne og Børnene fra Huse med Jord ere bedre, flittigere, ordentligere og dygtigere end fra de jordløse Huse. Nævnes end fra en enkelt Egn, at Tendentsen gaaer mere i Retning af at lægge Huslodder sammen end at skabe nye, saa

er det Modsatte dog Tilfældet de fleste andre Steder, selv om de ikke ere saa heldige som paa Amager, hvor Dyrkningen af Havesager og Omsætningen i Kjøbenhavn sætter Brugerne i Stand til at bringe henimod 1000 Kr. Brutto ud af hver Td. Land, og hvor man derfor ofte seer en Gaard paa 20—30 Tdr. Land blive delt lige mellem 4—5 Søskende. — At Dyrkningen af Huslodderne i det store Hele taget ud over Landet er i umiskjendelig Fremgang bestyrkes af de fleste Beretninger, og som de Midler, der særlig have bidraget dertil, nævnes baade Præmieringen af Huslodderne og Husmandsrejserne samt den gode Vejledning, der af Landboforeningernes Dommerudvalg er ført ud og omkring blandt de fremmeligste af Husmændene; men ikke mindre bør fremhæves den Lyst og det Anlæg, der af Naturen er nedlagt i den danske Landarbejder til at tumle med Jord og derfor ikke lader ham vige tilbage for Dybdarbejdning, Planering, Fyldning og lignende Grundforbedringer, men som derefter, alt som Omtanken vækkes og Synet klares hos ham, giver ham Sans og Øje for hvad vi kunne kalde »det finere Jordarbejde«: selve Udnyttelsen af den saaledes grundforbedrede Jord ved en omhyggelig Dyrkning, rigelig Gjødskning, god Rensning og Pleje; og efterhaanden træffer man hos flere og flere Husmænd den samme Omhu med Jorden, Stalden og Møddingen, som vi paa et beslægtet Omraade have seet inde hos den dygtige Gartner, eller som vi have lært at beundre i det lille belgiske Landbrug, Mønsterdriften for Europas Smaakultur.

Om de Virksomheder, der fortrinsvis ere knyttede til det mindre Jordbrug, skulle vi nævne, at alle Beretninger stærkt fremdrage den Vægt og forstandige Omhu, der mere og mere skænkes Hønseavl, og som i forholdsvis kort Tid har gjort den til en væsentlig Indtægtskilde for saa mangt et Husmandsbrug ligesom for Landet i det Hele taget; at Biavl, vel har Venner og varme Venner, men dog og selvfølgelig tillægges langt mindre Betydning end hin; — at Interessen for Frøavl breder sig mere og

mere og forhaabentlig ogsaa vil blive en Støtte for det mindre Brug, men at man paa dette Omraade endnu tildeels staar famlende baade med Hensyn til Maal og Midler; — at de Forventninger, der knyttedes til en forøget Frugtavl, have lidt et Knæk ved Konservesfabrikkernes Standsning, men at derimod Sansen for Plantning af Frugttræer og Frugtbuske til egen Forsyning er i kjendelig Fremvæxt hos Smaafolk baade paa Øerne og i Jylland, takket være de derfor virkende Foreninger. Paa Møen paa-tænkes Oprettelsen af en Konservesfabrik for Ærter og Bønner, til hvis Dyrkning Jorden særlig egner sig. Endnu skulle vi i denne Forbindelse tilføje, at Sammenslutningen af Smaafolk i Indkjøbs- og Forbrugsforeninger virker heldig, dels ved at der kræves kontant Indkøb, dels ved at der ikke skænkes gratis Brændevin, og dels ved at der ved Aarets Udløb jævnlig betales Interessenterne 10—12% af deres aarlige Indkøb og Forbrug.

Spørge vi nu, hvilken Indflydelse alle de her omhandlede Forhold, — paa den ene Side bedre Aar og større Udbytte, paa den anden Side lavere Priser, højere Skatter, Afgifter og Lønninger, vanskeligere Arbejderforhold og større Usikkerhed med Hensyn til vore Markeder i England og Tyskland — have havt paa Ejendomspriserne, saa kan det, saa vidt vi kunne skjønne, rettest udtrykkes saaledes, at de Fleste ønske at sælge; men Ønsket er dog, hvor stærkt det end ofte udtales, ikke stærkere, end at man, naar man ikke er tvungen til at sælge, ikke vil reducere Prisen paa sin Ejendom; — slappes Prisen lidt paa et enkelt Sted, strammes den paa et andet — og for mindre Ejendomme synes Prisen endog snarest at være i Stigning. Paa den anden Side vove nye Kjøbere og Kapitalister sig ikke ind i Landbruget, og der finder derfor kun ringe Ejendomshandel Sted og fortrinsvis kun Tvangssalg, hvoraf de i Aviserne ofte berettede lave Gaardpriser faa deres Forklaring. Vi have tidligere i andre Aarsoversigter fremhævet det som et væsentligt Gode for Landbrugets rolige og sunde Udvikling, at Ejendommene

ikke sidde for løst paa Haanden, og kunne derfor kun med Glæde notere denne aabenbare Ulyst til virkelig at sælge, naar det kommer til Stykket. Og lad nu end være, at den meget ofte skyldes en bestemt Uvillie mod at tabe Penge og et lønligt Haab om, at der, trods de mindre gode Udsigter, atter maa komme lysere Tider for de nuværende Ejendoms kapitalers Forrentning, saa er det dog sikkert, at i mange Tilfælde er det ikke dette Haab, der hindrer Salg, men en Fasthængen ved Hjemmet med de mange Minder, og en Ulyst til at ombytte det frie og friske landlige Hjem med Bylivets Skuffesystem i en »5 Etages« eller Paradesystem i en af Naboer omringet Villa. — I denne Hjemkærlighed turde maaske ogsaa Forklaringen for en Del ligge, naar en Korrespondent udbryder, »det er rent uforstaaeligt, hvorledes Folk, der have staaet paa Fallitens Rand i flere Aar, klare Stillingen«, — thi Kjærligheden hjælper til at bringe Afsavn og paa den anden Side til at spænde Kræfterne og finde nye Midler. Men en anden Ytring i en Korrespondance fra Jylland, nemlig: »Paa Østkysten gaa de saakaldte Proprietærgaarde over i Landaristokratiets Hænder, paa Vestkysten udparcelleres de«, er skikket til at vække Opmærksomhed; — thi disse Ejendomme have netop i flittige og arbejdsomme Landmandsslægters Hænder været Arnestedet for Fremskridt og Forbedringer og Hjemstedet for et frisk, sundt og virksomt Landmandsliv. Vi tør ikke fordybe os i de Tanker, der vækkes herved, men stadfæster Fremtiden denne Kjendsgjerning, da opstaar uvilkaarligt Spørgsmaalet, om »Eje eller Forpagtning« er den Brugform, der baader Samfundet og Udviklingen bedst.

Ihvorvel det ikke kan undre, men endog maa be-
tragtes som rigtigt og heldigt, at de trykkende Tider i den sidste halve Snes Aar have medført en betydelig Forsigtighed med Hensyn til at foretage kostbare Forbedringer og at anbringe nye Kapitaler i Ejendommene, saa er det dog glædeligt samtidig at kunne notere, at denne Forsigtighed ikke hæmmer Indførelsen af virkelig

nyttige Forbedringer, hvilket vil fremgaa af de efterstaaende Korrespondancer, hvoraf vi her skulle notere følgende: Byggeriet er fra vidtløftige, tildels unyttige Hovedbygninger fortrinsvis blevet rettet paa udvidede og gode Kostalde og i flere Egne af Landet paa Opførelsen af Ailebeholdere, som imidlertid, saa vidt det kan sees, jævnlig gjøres kostbarere end nødvendigt. Jorden udnyttes stedse bedre og bedre; uopdyrkede, stenfyldte Smaastykker ryddes eller tilplantes; ved Sænkning af Hovedvandløb bliver en Del Eng- og Mosejorder tjenlige til Opdyrkning; Dræningsarbejderne fortsættes i de Egne, hvor de ikke alt ere afsluttede; Plantninger omkring Huse og Haver og i Markskjæl foretages i forøget Maal, og ikke faa Steder dannes Plantningsforeninger; et nyere og rationelt Mosebrug er i flere Egne ved at bane sig Vej, støttet af de af Hedeselskabet anlagte Mosestationer, mens man fra flere andre Egne beklage at savne Vejledning i saa Henseende; Agerjordens bedre Behandling støttes ved Indførelsen af Sacks, flerfurede Plove, og en ensartet og sikker Nedbringelse af Sæden, der har været et meget mangelfuldt Punkt, søges fremmet dels igjennem en større Udbredelse af Radsaamaskiner, dels gjennem en let Nedpløjning af Vaarsæden, hvorved tilmed Ukrudet hæmmes, naar det ikke sker for tidlig, men hvormed man maa være forsigtig paa lerede Jorder.

Hvad iøvrigt Udviklingen af vort Redskabs- og Maskinvæsen angaar, maa vi henvise til efterstaaende Aarsoversigt af Konsulent Dencker og her nøjes med at fremhæve dels den stærke Bevægelse der formedelst Knappehed paa Arbejdskraft har været paa Slaa- og Mejemaskinernes Omraade, og som medførte en meget omfattende og grundig Prøve af Selvbindere og Selvaflæggere i August Maaned paa Prøvemarker ved Aarhus og iværksat af Komiteen for den 17de danske Landmandsforsamling og af det kgl. Landhusholdningsselskab, dels Fremkomsten af nye Centrifuger og Mejeriredskaber og dels og særlig de smukke Resultater, Cand. mag. Poul la Cour i

Aarets Løb med sin Kratostat har opnaaet til Vindkraftens Udnyttelse, og som ventelig ogsaa kan faa meget stor Betydning for Landbruget.

Paa Gjødningsomraadet skulle vi notere følgende: Staldgjødningens og Ailens Opsamling og Benyttelse drages stærkere og stærkere frem, men forsømmes endnu i en forbavsende Grad i de allerfleste Jordbrug. Størst Omhu vises Sagen i Husmandsbrugene i enkelte Egne samt hist og her i mindre Jordbrug. Opførelsen af overdækkede Møddingsteder, som for nogle Aar siden saa stærkt beskæftigede Opmærksomheden, omtales nu sjældnere, men derimod, som foran nævnt, Indretningen af Ailebeholdere. Der er i det forløbne Aar indledet forskjellige Skridt for en bedre Udnyttelse af Byernes Affaldsgjødning. Det kgl. Landhusholdningsselskab har i dette Øjemed ladet de her omhandlede Forhold ved de vigtigste danske Kjøbstæder undersøge af Ingeniør Jünger, og ladet de tilsvarende Forhold ved en Del af de vigtigste svenske, tyske, belgiske og hollandske Storstæder undersøge af Kapt. K. C. Lassen; Kjøbenhavns Amts Landboforening er traadt i Forbindelse med Kjøbenhavns Magistrat angaaende Benyttelsen af Natrenovationen fra denne By, og det danske Hedeselskab har optaget det samme Spørgsmaal, navnlig for jyske Byers Vedkommende. Forbrugen af kunstig Gjødning synes at være i en kjendelig Stigning; — Indførselen var 1888—89 50 Mill. Pd., 1889—90 52½ Mill. Pd., 1890—91 55½ Mill. Pd. og 1891—92 70 Mill. Pd., og navnlig synes Forbrugen af Thomas Fosfat og Kalisalte at være meget stærkt stigende; af Kainit, der ikke er indbefattet i det statistiske Bureaus ovennævnte Opgivelser af indført Gjødning, blev der 1888—89 kun indført 300,000 Pd., 1889—90 400,000 Pd., 1890—91 3,2 Mill. Pd. og 1891—92 5,6 Mill. Pd. Det er dels til Mose- og Hedebrugene, dels til Indblanding i Staldgjødningen at denne Kainit bliver anvendt. — Den jyske Gjødningforening har i 1892 fordelt omtrent 3 Mill. Pd. eller lidt over ⅓ Mill. mere end Aaret forud, men medens 1891

85 pCt. af den fordelte Gjødning var Superfosfat, udgjorde denne 1892 kun 64 pCt.; derimod var andre Fosfater og Kaligødning i stærk Stigning. Priserne paa kunstig Gjødning er falden; den nævnte Forening har atter kunnet nedsætte sine Priser betydelig for Aaret 1893, nemlig for 11 $\frac{1}{2}$ pCt. Superfosfat 2,22 Kr. (ifjor 2,72 $\frac{1}{2}$) 19 pCt. Superfosfat 3.50 Kr. (4,84), 20 pCt. Thomas Fosfatmel 2,75 (2,70), 15—18 pCt. Kaligjødning 2,40 (2,48), Benmel 5,35 (6,45), opløst Perugano 8 Kr. (8,95) og for norsk Fiskeguano 7,95 (8,20).

For Planteavlens Vedkommende maa vi hen-vise til Forsøgsleder K. Hansens efterstaaende Aarsover-sigt, og skulle her indskrænke os til at bemærke, at San-sen for Benyttelsen af godt Sædekorn breder sig meget kjendelig i de fleste Egne; Hvede- og Maltbygudval-gets samt Markfrøkontorets ihærdige Bestræbelser i saa Henseende begynde nu at bære Frugt. Redaktør Fre-deriksen fortsætter og vinder mere og mere Anerkendelse for sine energiske og dygtige Bestræbelser for Tilvejebrin-gelsen af rene, forædlede og fortrinlige Stammer af Sædekorn og Rodfrugtfrø. Paa flere større Gaarde har man, støttende sig til fornævnte Bestræbelser og ved Hjælp af Radsaaning og Triører, samt hvor Jordbundsforholdene iøvrigt tilskynde dertil, kastet sig ind paa en Produktion af Sædekorn, der betales med et Par Ører over Dagens Pris, og finder en ret rigelig Afsætning. — I Sædskeftet foretages ikke store og gennemgribende Forandringer, men det føres dog mere og mere i Retning af Foderproduktion, og i flere Egne, navnlig det nordvestlige Jylland, synes at forestaa en Kamp mellem Kornavl og forøget Græsavl. Renbrak fastholdes, hvor Vintersæden er Hvede, men hvor den er Rug, afløses den ret jævnlig af benyttet Brak (Vikke-havre); Sommerstaldfodringsmarkerne blive i det Hele taget større, og dygtige Folk befinde sig vel derved; Roemar-kerne siges at aftage i nogle Egne, navnlig af Mangel paa Arbejdskraft, men ere dog her i Landet i det Hele taget i afgjort Væxt og fra flere Sider udfoldes ret energiske

Bestræbelser for at opklække og fremskaffe indholdsrige, foldrige og let dyrkelige Roestammer. Sukkerroeavlens trykkes paa Grund af de nedsatte Roepriser, og Arealet indskrænkes. Forsøgsvirksomheden paa Planteavlens Omraade omsluttes med forøget Interesse, men falder vedblivende meget spredt. En Bestræbelse for at samle og organisere en Del af den har fundet sit Udtryk i et af Regjeringen forelagt Forslag om en Udvidelse af Konsulent P. Nielsens Forsøgs- og Konsulentvirksomhed ved Oprettelsen af Filialstationer i forskellige Egne, og hvorved den hidtil af Foreningen til Kulturplanternes Forbedring udfoldede Virksomhed vil overgaa i den saaledes centraliserede Forsøgsvirksomhed. Skjøndt Forslaget ventelig vedtages, skulle vi opsætte at udtale os derom, indtil det er blevet gennemført og iværksat.

Statens landøkonomiske Konsulentvirksomhed, hvis Ledelse hidtil har været varetaget af det kgl. Landhusholdningsselskab, er fra 1ste April 1892 for en væsentlig Del, hvad Administrationen angaar, bleven henlagt under et af Indenrigsministeriet oprettet landøkonomisk Konsulentkontor, hvis Ledelse er overdraget Kapt. J. C. la Cour. Det er navnlig det store og stadig voxende Omfang, Administrationen af denne Sag har taget, og den hurtige Beslutning og Expedition, som særlig de fra de engelske Konsulenter modtagne Sager ofte kræver, der har ført til den nævnte Ordning, ifølge hvilken Konsulent P. Nielsens og Prof. V. Steins Konsulentvirksomhed vedblivende varetages af Landhusholdningsselskabet, medens derimod de andre 10 Statskonsulenters forretningsmæssige Mellemlid overfor Regjeringen er henlagt til det nævnte Kontor, samtidig med at Statskonsulenternes fagmæssige Assistance vedblivende staar til Selskabets Raadighed i alle paakommende Tilfælde. For yderligere at fremme Konsulentvirksomheden har Ministeriet tillige paabudt Afholdelsen ved Konsulentkontoret dels af fjerdingaarlige Møder af Statskonsulenterne, for at disse kunne give Meddelelse om de

Opgaver, der særlig beskæftige dem, udvexle Anskuelser om disse og erholde ønskelige Oplysninger hos hverandre: dels 1 eller 2 Aarsmøder til Forhandling af Spørgsmaal, der ere aktuelle for Konsulentvirksomheden i det Hele taget og i det Enkelte, og i hvilke Møder ogsaa de af Staten understøttede Foreningskonsulenter maa deltage; Ministeriet dækker de dermed forbundne Rejseomkostninger og Udgifter. Ved denne Ordning, saavel som ved Udarbejdelsen af Aarsberetninger, der besørger offentliggjorte af Konsulentkontoret, søger Ministeriet dels at skaffe alle Konsulenterne den Befrugtning og Støtte, som en Meningsudvexling med sagkyndige Kolleger nødvendig fører med sig, dels at fyldestgøre det Krav, som er blevet rejst af Bevillingsmyndighederne, om at Ministeriet paa en mere aktiv Maade end hidtil skal bære Ansvar for de betydelige Statsbidrag, der nu ydes Konsulentvirksomheden.

Den landøkonomiske Undervisning har ogsaa i det forløbne Aar modtaget en betydelig Støtte fra Statens Side. Lovforslaget om den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Ombygning og Udvidelse, der i 5 Aar har staaet paa Dagsordenen, er endelig d. 12te April 1892 blevet vedtaget, og en Bevilling af henimod 1 Million Kroner stillet til Raadighed i dette Øjemed, samtidig med at Lærernes Antal og deres Lønninger forøgedes. Ogsaa for den lavere Landbrugsundervisning har Aaret været betydningsfuldt ved en Forøgelse af det Beløb, der aarlig fordeles mellem Landets Folkehøjskoler og Landbrugsskoler og til fattige Elevers Ophold ved disse.— Iøvrigt kan paa Landbrugsundervisningens Omraade nævnes som ny Foranstaltning, at der med Understøttelse af det Classenske Fideikommis i August Maaned for første Gang holdtes et Feriekursus for Skolelærere i Jordbrug, Planteavl og Husdyrbrug ved Landboskolen ved Lyngby, hvilket Kursus ventelig vil blive gjentaget i følgende Aar og med Statens Understøttelse, eftersom et Beløb dertil er opført paa indeværende Vinters Finantslovsforslag. — Som

et specielt Uddannelsesmiddel skal nævnes, at der paa Foranledning af Landhusholdningsselskabet og Mejeristforeningen paa indeværende Aars Finantslov for første Gang er bevilget 6000 Kr. til Mejerskers og Meristers videregaaende Uddannelse, og at Ministeriet har henlagt Administrationen af dette Beløb til Landhusholdningsselskabet; den første Uddeling fandt Sted i Efteraaret 1892 dels til Ophold paa praktiske Læresteder, der udmærke sig i en eller anden Retning, og dels til Ophold paa Mejeriskoler.

Med Hensyn til de landøkonomiske Foreninger skal for Landhusholdningsselskabets Vedkommende henvises til den ved Generalforsamlingen i Efteraaret 1892 aflagte Beretning, der vil blive meddelt i næste Hefte. De jydsk, fynske og sjællandske Fællesforeninger afholdt deres Delegeretmøder henholdsvis d. 30te Septbr. og 1ste Oktober, d. 9de Novbr. og d. 25 og 26de Novbr. Paa alle 3 Møder kom Spørgsmaalet om Landbrugets Forhold til Toldlovgivningen pludselig til at spille en meget fremtrædende Rolle og satte Sindene stærkt i Bevægelse, og da Hovedvægten lagdes paa de virkelige og formentlige Forudsættelser, Landbruget var underkastet i Sammenligning med Industrien, blev det for en Del en Kamp om disse to Næringsvejes indbyrdes Forhold, en Kamp som senere er fortsat i den periodiske Presse, hvorfor vi her skulle indskrænke os til at hidsætte de saakaldte »Resolutioner«, der med mere eller mindre Enstemmighed vedtoges ved de 3 Møder.

Den jydsk Resolution lød saaledes: De jydsk Landboforeningers Delegeretmøde udtaler som sin Anskuelse:

1) at Told paa Landbrugsmaskiner og -Redskaber samt paa Kul, Jern og andre Raastoffer bør afskaffes,

2) at Tolden paa Industriprodukter, hvis den ikke fuldstændig kan ophæves, bør nedsættes til 5 pCt. eller i det Højeste 10 pCt. af Værdens Værdi,

3) at der paa nødvendige Brugsartikler og Fødemidler, der hidtil have været toldfrie, ikke bør lægges nye Afgifter.

Den fyenske Resolution lød saaledes:

1) at det maa anses retfærdigt, at den bestaaende Toldlov underkastes en Revision, hvorved der gjøres et skarpere Skjel mellem Varer, der henhøre under de to forskjellige Klasser: Nødvendigheds- og Overflødhedsartikler;

2) at det maa anses nødvendigt for Bevarelsen af et udbyttegivende Landbrug som samfundsbærende Faktor, at den Beskyttelse, som den bestaaende Toldlov giver Industrien, beskyrres i et Omfang, der er tilstrækkeligt til at standse en unaturlig og kunstig Udvikling af Industrien paa Landbrugets Bekostning, mod at Statskassen faar fornøden Kompensation herfor ad anden Vej, og

3) at det maa anses for nødvendigt, at de danske Landmænd slutte sig kraftig sammen for ad alle lovlige Veje snarest muligt at søge udvirket en Toldreform i den angivne Retning.

Den sjællandske Resolution lød saaledes:

»Under Landbrugets nuværende højst trykkede Forhold bliver det stedse nødvendigere at skaffe Midler til en billigere Produktion. Opmærksomheden har da fra forskjellige Sider været rettet mod Toldlovgivningen, idet denne stiller Landbruget meget ugunstigt i Sammenligning med Landets øvrige Erhverv. I Betragtning af, at Landbruget er Danmarks vigtigste Næringsvej, opfordrer Delegeretmødet Regering og Rigsdag til snarest mulig at virke for en Ændring af Toldloven, der stiller Landbruget i et retfærdigere Forhold til de andre Erhvervsgræne i Landet.«

Det nydannede Forbund for Kvægavlsforeningerne i Sjællands Stift afholdt sit første Aarsmøde i Roskilde d. 16de Marts. — Den 24de Marts fejrede Aarhus Amts Landboforening paa en særdeles fyldig og smuk Maade med Festskrift, Kantate, Foredrag og Festmaaltid sit 50 Aars Jubilæum, og den stærke Tilslutning fra Land og By var et smukt Vidnesbyrd om den Solidaritetsfølelse, hvormed begge Parter omslutte Landbruget, paa hvilket Byen saavel som Landet særlig maa grunde sin Velstand.

Af de her i Landet afholdte Skuer og Udstillinger skulle vi særlig fremhæve det store smukke Dyrskue i Odense d. 1ste og 2den Juli, ved hvilket Fyenboerne for

første Gang forbandt deres Fællesdyrskue med Distrikts-tyreskuet og Distriktshingsteskuet, og som navnlig lod det smukke og dygtige røde fynske Kvæg komme til sin Ret; samt den jydsk Fællesforenings Dyrskue for Ungdyr i Viborg d. 8. og 9. Juli, ogsaa det første i sit Slags, men som præsenterede sig paa en saa fortræffelig og nyttig Maade, at det utvivlsomt vil blive efterfulgt af andre. — Den jydsk Fællesforening foranledigede tillige en Fællesudstilling for Jylland ved det store Fedekvægskue i Hamburg 8.—10. April, og saavel den jydsk Deltagelse som Kammerjunker Tesdorpf's fremstillede Samling af Anguskrydsninger hævdede paa en smuk Maade det herfra kommende Fedekvægs Fortrinlighed og hjembar forholdsvis mange af de udsatte Præmier. — Af andre udenlandske Møder, hvori Danske have deltaget, skal nævnes Afholdelsen af det 9de norske Landmandsmøde i Kristiania den 28de Juni til 3dje Juli, ved hvilket Kmhr. Carstenskiold mødte paa det danske Landhusholdningsselskabets Vegne, samt den talrige og energiske svenske Mosekulturforenings Sammenkomst midt i Juli paa Gulland, og det omfattende Skue som i Juni afholdtes i Königsberg af det store tyske Landbrugselskab, som paa forskjellig Vis udfolder en betydelig Virksomhed, og som bl. a. har udsat 10,500 Mark som Præmier for de bedste Afhandlinger om Behandlingen og Benyttelsen af Affaldstofferne fra Byerne. Ligesom den 17. danske Landmandsforsamling, der skal afholdes i Randers 1893, allerede i det forløbne Aar har forberedt den almindelige Ordning, saaledes har som nævnt dennes forberedende Komité i Forbindelse med det Kgl. Landhusholdningsselskab i Høsten 1892 ladet foretage en indgaaende Arbejdsprøve med Selvbindere, af hvilke der mødte 9 Stkr., og Mejeprøve med Selvaflæggere, af hvilke der mødte 14 Stkr., paa Prøvemarkerne ved Konstantinsborg, Højvang og Vestereng ved Aarhus.

Medens Landboforeningerne nu kun sjælden lade afholde Mejeriudstillinger, have derimod forskjellige

Afdelinger af »Dansk Mejeristforening« i de senere Aar søgt at afbøde dette Savn ved at foranstalte mindre Udstillinger nærmest for Mejeristernes egen Skyld, nemlig dels for at vække Kappelysten blandt disse, og dels for at give Mejersker og Mejerister Lejlighed til at skaffe sig forøget Varekundskab. Statens Mejerikonsulenter deltog i Reglen i Bedømmelsen og gjennemgaa derefter i et Foredrag for Mejeristerne de udstillede Mærker og de dertil knyttede Fejl. Der er ingen Tvivl om, at dette er en fortræffelig Foranstaltning, der maa ønskes bevaret; efter at være begyndt i det vestlige Jylland, er den iaar bleven fortsat her paa Sjælland ved en vellykket Udstilling i Roskilde den 15. og 16. Septbr., foranstaltet af Præstø, Gl. Roskilde og Holbæk Amters Mejeristforening.

Af den nye landøkonomiske Litteratur, som Aaret har bragt, skulle vi, foruden Fortsættelsen af det ifjor omnævnte overordentlig fyldige og dygtige Pragtværk »Landmanden«, der, udgivet af Lektorerne Goldschmidt og Westermann, udkommer paa Ernst Bojsens Forlag, fremhæve den fortrinlige Haandbog »Om Rodfrugtdyrkning«, som Redaktør Erh. Frederiksen ifølge Landhusholdningsselskabets Opfordring har udarbejdet som 4. Bind af de Landboskrifter, hvoraf Selskabet aarlig udgiver et Bind til en meget billig Pris, støttet i saa Henseende af det Raben-Levetzauske Fond; dernæst ligeledes fremhæve de gode nye Lærebøger, der ere rakt Eleverne ved Landbohøjskolen, nemlig »Huspattedyrenes, særlig Hestens Bygning og Liv« af Dr. med. H. Krabbe, og »Vejledning i Bedømmelsen af Hestens Ydre« af Lektor H. Goldschmidt, medens en ny og udvidet Udgave af Hutzens fortræffelige Husdyrbrug nærmest er beregnet paa Eleverne ved Landbrugsskolerne. Af S. P. Petersen er udgivet friske Blade af Landbrugets Historie i Aarhus Amt, og af R. Mejborg nye Hæfter af hans særdeles interessante og nitide Billedværk om »Slesvigske Bøndergaarde i det 16de, 17de og 18de Aarhundrede«. Iøvrigt findes andre sær-

lige Fagskrifter omtalte i de efterfølgende Specialberetninger.

Den 14de Oktober afsløredes foran Forsøgslaboratoriet en Broncestatue af Docent N. J. Fjord, hvortil der fra alle Egne og alle Samfundsklasser var indkommet meget rigelige Bidrag, saa at der af det Overskydende kunde dannes et anseligt Legat.

Blandt de af Landbruget fortjente Mænd, der ere vandrede bort i det forløbne Aar, skulle vi først nævne Lehns greve L. H. J. H. Holstein-Holsteinborg, der døde den 28. April 1892, næsten 77 Aar gammel. Han var kun 21 Aar, da han ved sin højt fortjente Faders Død overtog det samlede Grevskab med alle de Pligter og Rettigheder, der derved overdroges ham, og blandt disse skulle vi særlig nævne, at han trolig fortsatte og bevarede den Tradition, der var knyttet til hans Slægt som særlig humane Lehnsbesiddere med aabent Øje, Hjerte og Haand for alle gode Foranstaltninger paa Skolens, Asylernes, Økonomiens og Arbejdets Omraader. Ihvorvel han omfattede alt, hvad der vedrørte Landbruget, med megen Interesse, knyttede denne sig dog særlig til Hesteavl, og det var derfor naturligt, at han kaldtes til Formand for Statsdyrskuekommissionen. Men paa dette Sted skulle vi dog særlig fremhæve hans repræsentative Virksomhed blandt Landmændene, dels som Præsident for Landmandsmøderne i Horsens, Aarhus, København og Svendborg, dels som Formand for Sorø Amts landøkonomiske Selskab og dels og navnlig som Præsident i det kgl. Landhusholdningsselskab fra 1866 til 1881. Han omsluttede de Hverv, han paatog sig i disse Stillinger med megen Interesse og røgtede dem paa en dygtig og fortjenstfuld Maade; — hvor store Vexler der end i mangfoldige andre Retninger blev trukket paa ham, var han dog altid rede til at yde sit Bidrag til Løsningen af foreliggende Landbrugsopgaver. Hans sunde Judicium i mange praktiske Spørgsmaal, hans

loyale Tankegang og varme Billighedsfølelse overfor saavel Ligestillede som Underordnede gjorde det fornøjeligt og frugtbart at arbejde sammen med den gamle Excellence; men ganske særlig var han i Besiddelse af ualmindelige Evner til at repræsentere; hans fine Takt, hans elskværdige og dog standsmæssige Optræden, hans Hurtighed til at orientere sig i en foreliggende Sag og til da strax at kunne give Tanken et klart og rammende Udtryk, samtidig med at dette fik en zirlig, men prunklos Iklædning, — alt dette gjorde ham til en ganske fortrinlig Leder af Landmændenes Forsamlinger, hvor han derfor ogsaa altid hilstes med Tillid og uskrømtet Anerkjendelse.

Gamle Kammerraad J. B. H. Andersen døde, 72 Aar gammel, sidste Foraar, efter et overordentlig virksomt Liv, i hvilket han i mange Retninger havde indlagt sig betydelige Fortjenester af det danske Landbrug. Dette gjælder først og fremmest for det røde Kvægbrugs Vedkommende, idet han, længe inden andre tænkte derpaa, ved et omhyggeligt Udvalg og ved Stambogsføring dannede en Kvægstamme, den gunderslevholmske; allerede som ganske ung havde han ved sin Virksomhed for Guènon's Kjemærker hendraget Opmærksomheden paa sig, men særlig var det ved Udstillingen i Kjøbenhavn 1852 at han vandt sine første større Laurbær for sit Kvæg, om end strengt kritiseret, særlig af Jyderne, der fandt altfor lidt »Styk« i disse fine Malkekøer. Ogsaa paa Redskabs- og Maskinomraadet har han i sin Tid indlagt sig betydelige Fortjenester, dels ved selv at konstruere Maskiner (den gunderlevholmske Saamaskine), dels ved at støtte Fremkomsten og Udbredelsen af gode Redskaber (Reolploven, Lapharven, Hakkelsemaskine osv.). Han var entusiasmeret for alt hvad han mente kunde gavne Landbruget og forfulgte begejstret sine altid uegennyttige Tanker og Planer, — ofrede Tid og Penge i stort Maal derpaa, naar han mente hermed at kunne gavne Samfundet, og tilsidesatte da jævnlig i vel høj Grad sine egne økonomiske Interesser. Han var i en særlig Grad Samfundsmenneske; — Sorø og Præstø Am-

ters Landboforeninger skyldte Kmrdr. Andersens Initiativ en Mængde af de Foranstaltninger, de i Tidens Løb have iværksat; i Delegeretmøder og ved Landmandsforsamlinger var han en særdeles virksom Deltager, og faa Medlemmer have indlagt sig større Fortjeneste af det Kgl. Landhus-holdningsselskab med at skaffe dette Tilgang, med at afgive Betænkninger i Udvalg og Komiteer, med at forberede og assistere ved alle større Begivenheder i Selskabet i de sidste 30—40 Aar, og det var derfor en naturlig Trang, at Selskabet 1886 rakte ham Collinsmedaillen og optog ham som bestandigt Medlem. Da han omtrent 1880 flyttede til Kjøbenhavn, lagde han Planen til Dannelsen af «de samvir-kende Landboforeninger i Sjællands Stift» og blev derfor ogsaa Foreningernes selvskrevne, nidkjære og flittige Sekretær, der trods sin høje Alder ikke veg tilbage for de mange Pligter denne Stilling medførte, indtil han hjem-kaldtes fra sit daadrige Liv den 6. Marts 1892.

J. C. la Cour.
